

Зоря О.П.,

д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
e-mail: oleksii.zoria@pdau.edu.ua

Зоря С.П.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
e-mail: svtlana.zoria@pdau.edu.ua

Мауер Д.Р.,

здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії, спеціальності 051 Економіка
e-mail: diana.mauer@pdau.edu.ua

*Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава, Україна*

DOI:

ІНКЛЮЗИВНІ ПІДХОДИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ СПІЛЬНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ВИЗНАЧЕНОЇ ЄС

Розвиток органічного виробництва продукції набуває більшої актуальності у світовому контексті, зокрема в умовах глобальних викликів, пов'язаних з нестабільними геополітичними ситуаціями, зміною клімату, деградацією ґрунтів, втратою біорізноманіття та кризами продовольчої безпеки. Органічне сільське господарство в наведених вище умовах розглядається не лише як система агровиробництва, що виключає використання хімічно синтезованих речовин, а як комплексний підхід до забезпечення екологічної стійкості, соціальної інклюзивності та економічної життєздатності сільських територій. З огляду на це, в умовах реалізації Спільної аграрної політики (САР) Європейського Союзу, яка зосереджується на «Green Deal», підтримці малих фермерів, інноваціях та сталому розвитку, для України, як країни яка перебуває в процесі євроінтеграції, органічне виробництво стає пріоритетним напрямом розвитку [1].

Органічне виробництво сільськогосподарської продукції відіграє важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки. Попри менші обсяги врожайності в порівнянні з традиційним землеробством, органіка гарантує довгострокову здатність екосистем забезпечувати населення якісними, безпечними продуктами харчування, при цьому сприяючи збереженню родючості ґрунтів, скороченню рівня забруднення навколишнього середовища, поліпшенню стану водних ресурсів і біорізноманіття [2]. Таким чином, органічне господарство не лише альтернатива традиційному агровиробництву, а стратегічний елемент політики сталого розвитку, що має потенціал до зміцнення національної продовольчої безпеки в умовах кліматичної невизначеності та геополітичної нестабільності.

Стан органічного сектору в Україні має як позитивні, так і проблемні аспекти. Станом на 2024 рік площі земель сільськогосподарського призначення, сертифікованих як органічні, становили близько 400 тис. га, що демонструє зростаючий інтерес аграріїв до даної моделі виробництва. Україна є одним з найбільших експортерів органічної продукції до ЄС, насамперед зернових,

олійних культур, дикоросів. Сектор охоплює понад 500 сертифікованих операторів, включаючи фермерські господарства, переробні підприємства, трейдерів та органи сертифікації. Разом з тим, частка органічної продукції на внутрішньому ринку залишається невисокою, що свідчить про обмежений рівень споживчої культури та недостатню підтримку з боку держави [3].

У контексті виходу на міжнародні ринки українські експортери органічної продукції стикаються з низкою викликів. По-перше, це нестабільність нормативно-правового середовища, що ускладнює процес гармонізації з вимогами ЄС. По-друге, проблема визнання українських органів сертифікації на міжнародному рівні, що обмежує конкурентоспроможність вітчизняних виробників. По-третє, війна та пов'язані з нею логістичні труднощі, зростання витрат на транспортування, зменшення обсягів виробництва на тимчасово окупованих територіях та загальний інвестиційний ризик [5]. Крім того, недостатній рівень державної підтримки, зокрема у вигляді субсидій, інформаційно-консультаційної допомоги, спрямованої на малих виробників, ускладнює інтеграцію українських органічних господарств у глобальні ланцюги доданої вартості. При цьому основними факторами, що впливають на вихід експортерів органічної продукції на нові ринки, є збільшення власного виробництва сировини та впровадження власної переробки. Також важливими є виведення на ринок нового виду продукції, кооперація з іншими виробниками і розширення сертифікованих виробничих площ [4].

В умовах євроінтеграції та наближення до стандартів Спільної аграрної політики ЄС надзвичайно важливим є впровадження інклюзивних підходів до розвитку органічного сектору. Насамперед, вони передбачають забезпечення рівного доступу до ринку для малих фермерів, розвиток освітніх програм з органічного землеробства, посилення ролі об'єднань виробників, удосконалення механізмів державного фінансування та створення сприятливого правового поля. Особливу увагу слід приділити стимулюванню внутрішнього попиту на органічну продукцію, розвитку місцевих ринків збуту, підтримці соціальних ініціатив, які поєднують екологічну, економічну та соціальну цінність.

Таким чином, розвиток органічного виробництва в Україні потребує системного, інклюзивного підходу, орієнтованого на довгострокову стійкість агросистем, активне залучення всіх учасників ринку та інтеграцію у європейське політико-економічне середовище.

Список використаних джерел:

1. Bio Eco Actual International Yearbook 2023 – Trends 2024. URL: https://www.bioecoactual.com/wp-content/uploads/2024/01/BioEcoActual_Yearbook_2023-2024.pdf
2. Зоря О.П., Мауер Д.Р., Авраменко Д.І. Природоорієнтовані рішення для інвестиційно-інноваційного розвитку аграрного виробництва. Цифрова економіка та економічна безпека. 2022. Випуск 2(02). С. 104-109. URL: <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/76>

3. Мауер Д. Стан та перспективи розвитку інвестування на ринку органічного продовольства. Цифрова економіка та економічна безпека. Випуск 9 (09). 2023. С. 146-151. URL <https://doi.org/10.32782/dees.9-23>

4. Дослідження поточного стану, планів і потреб українських експортерів органічних продуктів ГС «Органічна ініціатива». Київ, 2025 р. URL: <https://drive.google.com/file/d/1MSlKCfQfw4BWff6iXefryT5-wIgp45Ps/view>

5. Томілін О., Зоря О., Безкровний О., Дорошенко О., Аранчій Д., Георгіаді Н. Фінансово-економічне регулювання органічного агровиробництва. Financial and credit activity: problems of theory and practice . Volume 5 (58), 2024. С. 225-243.